

II/11 ±

data

nr dzionika

Przemysł 30 stycznia 1989

Pracownia Redakcji

Ja też chce opisać to swoje życie. Byłam młodziwą
z rodziną w rodzinie w okolicach Dubna na
Wolyniu. Mój ojciec pochodził z pod Łabore
Austriackiego, a zamieszkiwaliśmy pod Łaborem
Rosyjskim, dlatego Carat ewakuował nas pod
Kijów. Tam zmarł mój ojciec, a mogliśmy pow-
racać do Polski w roku 1921. Tęże wróciłam
ale bez najstarszego brata Antoniego Tarnowskiego
Brat ten ożenił się z Rosjaną i tam pozostał
lecz w roku 1936 chciał ponownie wrócić do
Polski. Pisał do nas listy, nie byłby się starał
przypiechać do Polski a jak mu nie pozwolili,
to będzie uciekał do nas. Listy były jego-
kontrolowane, więc wyszło go i zastrzelono
z powodu głupiego listu. Zostawił żonę i
dwie córki. Miał wówczas lat 38. Następnie
zastrzelono mu 2 braci czterech opierow
w Khatyniu. Gdy wrócili do nas Rosjanie
w roku 1939. Odrzucił naszyty się tragedie

Otoż rozlokowali się tymczasowo w parku
przy którym mieszkałam u Łędownki, blisko
parku. Łędownka była wdową i jej siostra
była starszą panus. Mój mój wtedy jeszcze nie
powrócił z wojny. Otoż ty pierwszą nocą ktoś
do Sowieć strzelał, i z naszego domu też
strzelano. Rannitko naimera Rosyjski
dotykał się do naszego mieszkania i z karabinem
wpełowanym do mnie karał mi w pobudzie
Wzięłam na rze spiesz córce 5 letniej
i wysłałam. Następnie przykazał do mnie
abym stała. Odwróciłam się do niego
i wykonałam się rączką do mnie nie wyjęła
karabinu. Przeszłam dłużej do siebie
i rączką się modlić. Karał mi dalej iść
i stać pod parkanem, gdzie już wtedy
stali sąsiedzi z tej samej ulicy. Mężczyźni
byli w kalesonach tylko. Naturalnie byliśmy
strasznie przez żołdaków z wywiercaniem do
nas karabinami. Był między nami kobieta
ranna, którą podstrzelili w jej mieszkaniu
dlatego że w tej chwili mi otworzyła i

drzwi. Zładali nasze dokumenty, i kto był
miejscowy puszcili do domu, a rannijscowych
zadawali na czerawki i wywozili pociągami
na Sybir, a było między nimi dużo nie-
kierów z Warszawy, którzy uciekli od
Niemców. W tym samym roku wrócił i
wojny mój mąż. Jako kierowca zaczął praco-
wać u Sowietów, następnie w marcu 1940 r.
zwolnili go z pracy i aresztowali pod zarzu-
tem nie należał do Organizacji Narodowców
„Stronniestwo Narodowe”. Trzymali go w
śledztwie aż 13 miesięcy, potem przesłali na
Sybir na 5 lat. Trzymał mi swoje
zdjęcie i pobyty w więzieniu. Odrobnie tak
względem. Widac że był zagłodzony, mam
to zdjęcie, innych papierów nie mam
Chciałam podać coś o odzyskaniu, to jak
mnie uprzął i dowiedziać się jak moje nazwisko
należało do N.K.W.D. to karał mi wyjść to
mnie aresztuje. Był wściekły bo był Żydem
a mój mąż nie widział Żydów. Tak rozstałem

z drukiem sama z Łydowka mnie wyrzuciła
z mieszkania mówiąc, już się skończyło wasze
panowanie t. jest Polaków. Muszę nad-
mienić że z naszego strychu strzelał do
Sowietów brat tej Łydowki co u niej
mieszkałem, on przyszedł z innej ulicy
gdzie mieszkał bo miał dobry cel do
różniemy rosyjskich. Wówczas zaczęli
robić rewirję, ale tylko u Polaków i
widzieliśmy jak prowadzili ich do więzie-
nia z podmieściami do gory rzekoma.
Łydów wśród nich nie było, choć dużo
ich mieszkało w pobliżu parku. W roku
1940. Arestowano z moim mężem dużo
Polaków, a było w wielkim tygodniku
przed Wielkanocą. Na wielkanoc odbywała
się procesja, a gdy ksiądz rozpiewał
Wesoły nam dziś dzień nastał, to tak
wstąpiły się głosy płac kobiet ale
których to nie był dzień, wesoły
ponieważ arestowano nam najbliższych
t. j. mężów czy braci, Ksiądz drgnął

wrac z moździerzy na ten plac, później
już nigdy nie spiewał na procesji Wesoły
nam dziś dzień nastał, tylko racyna
spiew od drugiej strofy: „Krol miłosci
k nam nawitał, Gdy chodziałam z dzieckiem
drogą obok wpienia to ktoś do mnie machał
ręką z okna i córka moja też machała
Zauważył to strażnik i wziął nas do
wpienia, ab puscit bo miała dziecko
przy sobie. W roku 1939, jak Sowoci
zabrali dużo polskich żołnierzy do niewoli
to na parę dni stacjali w Dębnie w suszar-
ni chmielu. Widać było z dala żołnierzy
naszych wyciągniętych pod parkanem, góru-
rozgrzebali ziemie i wotali dajcie jeść
bo nam wogóle nie daję nic do jedzenia
i pędzą nas na piechotę do Rosji
Bratam do kosa chleb pokrojony ra-
ewiarthi i móstam, Żołnier jeden mi
mówił „Niech Pani to, ranieć do budynku
bo tam są Polacy, którzy z głodu już
nie mogą chodzić, ale gdzie tam mi

dopuszcili mnie do budynku głodni rol-
nię i rozchowywali mój chleb już w
podwórku. Dalej w roku 1940, 41, wywo-
zili na Sybir rodziny policantów, oficerów
osadników i innych, a była to okrutna
ręka. Stali w wagonach towarowych
zimnych i głodni, a rękawce - cały porządek
i jak martwi. A zimno i głodu małe
dzieci to brali je na nożki i wyrzucali
z wagonów w śnieg. Nie pamiętam tego
widoku jak osobiste widzieliśmy. Jeżdżąc
dorożką a na mię jak z sobą ładu
teraz 2 dziewczynki - jedna z kłosa
sytuowane z mrozem. Wiele je do snu
tęło, nie wiem czy je odratowano.
Później gdy zbliżali się Niemcy w
czerwcu 1941 roku, Rosjanie ucieka-
jąc strzelali do ludzi. A najwęższe
w więzieniu 4-ty piętro w naciągach
wysuwów, bez różnicy z karabinów
maszynowych a byli więźniach - ludzie
nieвинni, Nie pamiętam nigdy tego

jaki był kraj rabinianych Niosł się
ten kraj po ra rzece. Okropny był ten
kraj. Jednemu naszemu dopisało szczęs-
cie bo myśleli że jest rabinem to opowia-
dał, jak matki z małymi dziećmi
chowaly się pod pryzą aby uniknąć
śmierci, jednak i tam je dopadły stra-
ty. Po wojnie Niemców, Morze było
ogłgdać to widzenie. Piwnice były
pełne krwi i studnie też. Za były co
aresztowane osoby mało wiame. Moje
2 nażone pracowały w restauracji i
wzięły sobie do spółki 3 kg stoniny
bo dzieci miały głodne. Zyd kierow-
nik je złapał i oszokeli ich wysła-
jąc je na Sybir. Mój mój unik-
nął śmierci w więzieniu, bo wypuścili
wreszcie na Sybir. Tuż po wojnie
było u nas U. B., które kontrolowało
pakunki i listy które przychodziły z
zagranic, a ja odnalazłam męża przy
„Polski Czerwony Krzyż” z Londynem więc

posyłał mi od czasu do czasu panu
H. B. o tem wiedział i jak córka po ukoń-
czeniu średniej szkoły chciała się kształ-
cić wyżej, to ją nie dopuścili do egz-
aminu, bo miała ojca na granicy.

A była bardzo zdolna. Pracowałam w
restauracji żeby móc coś kupić i dłużej
za czasów Łobowa Rosyjskiego, to było
w pracy przeważnie Żydostwo, i bardzo
mi dokuczali Żydowie i mnie zaczęli
aresztować, bo mój mąż należał do
organizacji, która bykatowała Żydów
i jeszcze jedno, jak Rosjanie uciekali z
naszego Dubna, to na miastem naczelnik
N. K. W. D. robił swoje prawo i
sygna i robił sobie, bo wiedział co go
czeka od Niemców, jako Żyd i jako
Naczelnika N. K. W. D. To tylko część
tego co przesłałam, Cytatem listy
znajomych, których rodzina została
wywieziona na Sybir. Później ludzie
pisali że ciępież chłód i głód se

Ciąg dalszy

kabruję lasy. Pisali że muszę na
chlebie chlebie 4 km. że corecha już
nie widzi r płoty oslepiły i drugą już
nie widzi. Plakalam jak crytałam te
listy. Doprawdy że mi się nie chce wierzyć
że wolno mówić i pisać co się komu podoba
i nie dawać się pisać anonimowo,
bo dużo przeszedł w swym życiu. I od
Cesarstwa pruskiego i od Sowietów.
Mieszkałam po wojnie w Tarnoborsku u
pewnej rodziny, w 1949 r. Wojska rosyjskie
były rozlokowane też po prywatnych
mieszkaniach i wtedy też musiałam być u tej
gospodyni jeden Sowieć lat około 40
znoważałam się z nim bo umiał po rosyjsku
mówić o tym jak Niemcy zabijali
naszych Polaków, a ja wyrażałam się
że trochę Niemcy mordowali nas a
trochę Sowietów, to się strasznie oburzył
mówiąc że Sowietów nie mordowali kabot
i dawał a ja mu powiedziałam że

mordowali kobiety i dzieci, to powiedziat
se se wrzodu na moji dziecko nie karze
mnie aresztować. Wyc. przestałam
już mówić, widzę se mam przed sobą
nieświadomego wroga. Nie wiem czy
podawać Wam adres swój, to nagrody
napewno nie otrzymam nie mając innych
papierów przez rdygcią mego męża po
wyjściu z więzienia, a to mało do nagrody
Ja se już nie boję aresztowania i śmierci
ponieważ mam już 80 lat, ale mam
córkę, zięcia i wnuka to boję se rezygnu-
em nie zaszkodziła tym listem. Mój
mąż przez 48 lat tuła se po nagromcach
bo tak se sparażył tym aresztowaniem
se myśli jakby przyjechał do Sowier
go znów aresztują, i to przez nich całe
robie mój se sam a dzieckiem. Zegnam.
P.S. Jak bzd. Wam potrzebna to proszę napi-
sać do tpr. „Katolika” bo czytuję go ciągle
w korespondencji z tpr. „Wohymianka”
z Przemysłu. SRS